

Κ(ε)νοτητες διαφορετικότητας

Σάββας Πατσαλίδης

Πάνε κοντά είκοσι χρόνια από τότε που άρχισαν να βγαίνουν μαζικά προς τα έξω οι “άλλοι” της κοινωνίας και να διεκδικούν δυναμικά ένα μερίδιο της θεατρικής αγοράς, με έργα γύρω από την ομοφυλοφιλία, το AIDS, το χρώμα, τη φυλή κ.ο.κ. Στις αφετηρίες της διαδρομής αυτής, κάποια πράγματα που ακούστηκαν όντως σόκαραν, όχι μόνο γιατί η κοινωνία δεν ήταν σε θέση να τα δεχτεί αλλά και γιατί τα ίδια τα έργα είχαν κάτι σοβαρό να πουν και να προβάλουν.

Όμως, αυτή η ενοχλητική παρένθεση δεν έμελλε να κρατήσει για πολύ και τούτο γιατί οι κοινωνικοί μηχανισμοί μπορεί να ξαφνιάζονται στην αρχή από την όποια αίρεση, σπάνια όμως πανικοβάλλονται. Βρίσκουν πάντα τον τρόπο να την ιδιοποιούνται και να τη μετατρέπουν σε ευκολοχώνευτη ατραξιόν προς τέρψιν ενός καθωσπρέπει κοινού, που μπορεί πριν από λίγο να την αναθεμάτιζε, ωστόσο πολύ εύκολα μαθαίνει να την αποδέχεται ή, έστω, να διασκεδάζει μαζί της, επωμιζόμενος τον ρόλο του ηδονοβλεψία της διαφορετικότητας.

Απόδειξη είναι ότι το *Μια νύχτα με τον Ρετζ* του βρετανού Κ. Έλιοτ πήρε τα εύσημα από την πολιτεία—βραβεύτηκε—(γιατί άραγε;) και χειροκροτήθηκε από το κοινό (ακόμη και του δικού μας ΚΘΒΕ), για να αποδειχτεί για άλλη μια φορά ότι σε μια μεταμοντέρνα κοινωνία η μόνη βιώσιμη πρωτοπορία είναι το ίδιο το κατεστημένο, δηλαδή το ομοίωμα της αίρεσης. Κι όσοι εξακολουθούν να αμύνονται μέσα από έργα ολοένα και πιο σκληρά και πιο ωμά (βλ. το σύγχρονο αγγλικό θέατρο), γνωρίζουν ότι οι ακρότητές τους κάποια στιγμή θα γίνουν εμπορεύσιμο αγαθό. Και αυτό ίσως προσδοκούν.

Μέσα σε αυτό το εμπορευματικό πνεύμα της σύγχρονης καλλιτεχνικής οικονομίας, ο Έλιοτ έγραψε μια αβανταδόρικη αισθηματική κομμεντί σε στυλ τηλεοπτικού σίριαλ (ή talk show) που τάχα μου δραματοποιεί τα αδιέξοδα, τις εντάσεις και τις απογοητεύσεις μιας ομάδας αστών ομοφυλόφιλων, που άλλο δεν κάνουν από το να εξομολογούνται σε ντουέτα τα πάθη τους και, πού και πού, να διεκδικούν ο ένας το σώμα του άλλου.

Ο συγγραφέας σίγουρα ήθελε να αποφύγει τις ακραίες καταστάσεις και τα κλισέ που συχνά υπεισέρχονται σε τέτοιου είδους έργα και να δώσει κάποιον άλλο τόνο, πιο ανθρώπινο, με ψήγματα Νηλ Κάουαρντ και απόηχους Τζο Όρτον, χωρίς όμως να

διαθέτει ούτε το πηγαίο χιούμορ του Κάουαρντ ούτε την ωμότητα του Όρτον. Το αποτέλεσμα ήταν να γράψει μιαν επιφανειακή και μάλλον ανούσια ιστοριούλα, χωρίς να έχει να μας πει κάτι που άξιζε τον κόπο να ακούσουμε. Ή μήπως, το μήνυμα του έργου είναι ότι και οι ομοφυλόφιλοι έχουν αισθήματα και ότι βιώνουν λογίων λογίων αδιέξοδα; Και λοιπόν; Παρακάτω; Τι συμπέρασμα βγαίνει; Ποια η ουσία σε όλο αυτό το σκηνικό κουβεντολόι;

Όσο για την παράσταση, με την υπογραφή του Γ. Ρήγα, ας μου επιτραπεί να την χρεώσω στις κακές στιγμές ενός σκηνοθέτη που μας έχει συνηθίσει σε καλύτερες δουλειές. Έμεινα με την εντύπωση πως ούτε ο ίδιος πίστεψε στο έργο. Εξ ου και η γενικότερη αδιαφορία και υποτονικότητα. Δεν υπήρχε κάποια δεσπόζουσα που να τον βοηθήσει να διδάξει ρόλους. Το ερώτημα, όμως, είναι: εάν όντως δεν πίστεψε στο έργο γιατί το σκηνοθέτησε;

Από την αρχή μέχρι το τέλος ήταν ολοφάνερο ότι οι ηθοποιοί του ένιωθαν (οι περισσότεροι τουλάχιστον) αμήχανα με τους ρόλους τους, με αποτέλεσμα να μην περάσουν στην πλατεία το άγχος, την αγωνία και τη συναισθηματική τους φόρτιση. Ο Ρήγας είναι αρκετά έμπειρος για να γνωρίζει ότι από τη στιγμή που ένας ηθοποιός δεν πιστέψει στον ρόλο του δεν είναι δυνατόν να τον πιστέψει και το κοινό. Και οι ηθοποιοί του δεν πίστεψαν σ' αυτό που τους ανατέθηκε (όσο μέτριο και να ήταν αυτό). Με ελάχιστες στιγμιαίες εξαιρέσεις, όλοι κρατούσαν τα προσωπεία τους αφόρετα, κάνοντας έτσι αφόρητη και την ίδια τη θεατρική εμπειρία. Δεν τα κατάφεραν στους χαμηλούς τόνους. Ίσως να ένιωθαν πιο άνετα παίζοντας τυποποιημένα (σε στυλ κραγμένων αδερφών), οδηγώντας το έργο στην παρωδία. Μόνο που αυτός δεν ήταν (και πολύ σωστά) ο στόχος.

Σε όλο αυτό το ταμπλώ κέρινων ομοιωμάτων ξεχώριζε πού και πού η προσπάθεια του Ηλιόπουλου (Γκάι), εκεί όπου συγκρατούσε τόνους και γκέστους και εμβολίαζε με ύφος και ήθος τον ρόλο. Μολονότι κραυγαλέος και ενίοτε γραφικός στην σκιαγράφιση του Ντάνιελ, ο Στυλιανού κόμισε μια εύθυμη νότα που, τουλάχιστον, έσπαγε τη γενικότερη αμηχανία (βλέπετε τι μπορεί να κάνει το κλισιάρισμα!). Ο οργισμένος Μπένι του Καπελιού θα μπορούσε να λειτουργήσει πιο ακαριαία εάν το σύνολο του έργου δικαιολογούσε τον συνεχή εκνευρισμό του. Κάπου η υπερκινητικότητα, η υπερκωδικοποίηση και οι κραυγές του επισκίαζαν την αγωνία του. Δεν φάνηκε ότι όντως κάθε πρωί που ψάχνει το σώμα του, τον λούζει κρύος ιδρώτας. Εκτός και αν αυτό μεταφράζεται σε υπέρμετρη οργή. Μα και τότε, πώς δικαιολογούνται τα

ασταμάτητα φλερτ του; Διέξοδος στην οργή του; Στην πλατεία, πάντως, έφτασε ο ψεύτικος θυμός ενός ηθοποιού κομματιασμένου υποκριτικά.

Ο Τζον του Μούκανου ήταν η πιο αμήχανη φιγούρα. Το έχω ξαναπεί: ο Μούκανος είναι καλός ηθοποιός και με πείρα, είναι όμως κάποιοι ρόλοι που δεν του πάνε. Δεν έχει τους κώδικες να τους ζωντανέψει. Ως Τζον δεν είχε την απαιτούμενη άνεση κι ας καμωνόταν τον καθωσπρέπει γιάπι. Ανάλογη δυσκαμψία φαινόταν να διακατέχει και τον Μπέρνι του Κουτρούλη. Δεν είχε την απαιτούμενη σιγουριά για να υπερασπιστεί τον ρόλο του. Επιφανειακός και ψυχρός ο Σούγαρης έπαιξε τον άπειρο Έρικ με απειρία.

Γενικά, μια μετριότατη παράσταση για ένα εξίσου μετριότατο έργο. Σημειώσατε “X”. Μοναδικό κέρδος η δωρεάν προσφορά προφυλακτικών.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

13 Φεβρουαρίου 2000